

Na podstawie art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 85, poz. 728, z późn. zm.) o opłatach abonamentowych Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji do dnia 31 maja każdego roku ogłasza w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski” stawki kwotowe opłat abonamentowych na następny rok kalendarzowy obliczone zgodnie z ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 5, zgodnie z którym Krajowa Rada może określić do dnia 31 maja każdego roku, w drodze rozporządzenia, niższą niż ustalona w ust. 1 wysokość opłat abonamentowych na następny rok kalendarzowy, z uwzględnieniem:

- 1) prognozowanych kosztów realizacji misji publicznej radiofonii i telewizji, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji, oszacowanych na podstawie sprawozdań i założeń programowo-finansowych, o których mowa w art. 31b tej ustawy;
- 2) możliwości pokrywania kosztów realizacji misji, o której mowa w pkt 1, z wpływów określonych w art. 31 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o radiofonii i telewizji;
- 3) stopnia i sposobu wykorzystania w roku ubiegłym środków, o których mowa w art. 2 ust. 1.

Ze sprawozdań dotyczących działalności misyjnej zrealizowanej przez nadawców publicznych w 2013 roku wynika, iż łączne koszty wyniosły 1 miliard 800,7 miliona złotych

z tego:

- Telewizja Polska SA – 1 miliard 364,4 milionów złotych (tj. 75,8%),
- Polskie Radio SA – 241,2 milionów złotych (tj. 13,4%),
- 17 spółek regionalnej radiofonii, razem – 195,1 milionów złotych (tj. 10,8 %).

Natomiast wstępnie zgłoszone przez jednostki radiofonii i telewizji publicznej koszty realizowanej misji w 2015 roku wyniosą łącznie około 1 miliard 836 miliona złotych

z tego:

- Telewizja Polska SA – 1 miliard 344 milionów złotych (tj. 73,2%),
- Polskie Radio SA – około 259 milionów złotych (tj. 14,1%),
- 17 spółek regionalnej radiofonii, razem – ponad 233 milionów złotych (tj. 12,7%).

Z aktualnych prognoz wynika, że za 2015 rok wpływy z opłat za używanie odbiorników rtv szacowane są w łącznej kwocie około 730 miliona złotych

z tego:

- z opłat terminowo wnoszonych
(wg. kwot określonych w ww. rozporządzeniu
Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji) 300 milionów złotych¹⁾ (tj. 41%),
- z opłat zaległych z lat 2009-2014 wnoszonych
z opóźnieniem w przyszłym roku 430 milionów złotych (tj. 59%).

¹⁾ w tym: 29 mln zł z tytułu podwyższenia stawek w 2015 roku w porównaniu do 2014 roku

W prognozowanej kwocie wpływów z opłat wnoszonych terminowo uwzględniono już skutki ich ubytku w wysokości 14 mln zł w związku ze zwolnieniem od opłat osób, otrzymują zasiłek dla opiekunów, na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłku dla opiekunów. Krajowa Rada uważa wprowadzenie powyższego zwolnienia za słuszne i społecznie uzasadnione.

Należy odnotować, że struktura wpływów abonamentowych przekazanych przez Poczta Polską SA na rachunek bankowy KRRiT (tj. po potrąceniu 6% umownego wynagrodzenia) za lata 2012 – 2013 zmieniła się bardzo wyraźnie na rzecz zwiększenia udziału wpływów z zaległości wnoszonych z opóźnieniem (o 8,6 punktu procentowego).

W 2013 roku wpływy z zaległych opłat wniesionych z opóźnieniem stanowiły już przeważającą część (ponad 56%) uzyskanych od Poczty Polskiej SA wszystkich wpływów abonamentowych za 2013 rok.

Należy dodatkowo podkreślić, że udział wpływów z opłat terminowo wnoszonych corocznie ulega zmniejszeniu w wyniku:

- zmniejszenia się liczby gospodarstw domowych zarejestrowanych i terminowo wnoszących opłaty rtv,
- zwiększenia się liczby osób zarejestrowanych i zwolnionych od obowiązku wnoszenia opłat abonamentowych rtv,
- wysokiego poziomu liczby osób zalegających z terminowym wnoszeniem opłat rtv,
- a w konsekwencji wysokiego poziomu kwoty zaległości,

co ilustrują poniższe dane (na podstawie informacji z Poczty Polskiej SA):

1. Liczba gospodarstw domowych terminowo wnoszących opłaty rtv w latach 2010 – 2013 (średniomiesięczny stan)

- 2010 rok – 1 353 932;
- 2011 rok – 1 137 494; zmniejszenie o 216 438, tj. o 16,0%,
- 2012 rok – 1 034 000; zmniejszenie o 103 494, tj. o 9,1%,
- 2013 rok – 940 586; zmniejszenie o 93 414, tj. o 9,0%.

2. Liczba zarejestrowanych abonentów nie wnoszących terminowo opłat rtv (stan na 31 grudnia w latach 2009 – 2013)

- 2009 rok – 2 823 584;
- 2010 rok – 2 753 548; zmniejszenie o 70 036, tj. o 2,5%,
- 2011 rok – 2 988 030; wzrost o 234 482, tj. o 8,5%,
- 2012 rok – 2 926 517; zmniejszenie o 61 513, tj. o 2,1%,
- 2013 rok – 2 929 006; wzrost o 2 489, tj. o 0,1%.

3. Kwota zaległości w opłatach abonamentowych za okres ponad jednego miesiąca (stan na 31 grudnia w latach 2009 – 2013)

- 2009 rok – 1 513 970,1 tys. zł;
- 2010 rok – 1 758 404,7 tys. zł; wzrost o 244 434,6 tys. zł, tj. o 16,1%,

- 2011 rok – 2 139 430,0 tys. zł; wzrost o 381 025,3 tys. zł, tj. o 21,7%,
- 2012 rok – 2 264 490,0 tys. zł; wzrost o 125 060,0 tys. zł, tj. o 5,8%,
- 2013 rok – 2 288 178,7 tys. zł; wzrost o 23 688,7 tys. zł, tj. o 1,0%.

4. Liczba abonentów radiofonicznych i telewizyjnych zarejestrowanych i zwolnionych od wnoszenia opłat rtv (stan na 31 grudnia w latach 2009 – 2013)

- 2009 rok – 1 960 425;
- 2010 rok – 2 479 059; wzrost o 518 634, tj. o 26,5%,
- 2011 rok – 2 616 912; wzrost o 137 853, tj. o 5,6%,
- 2012 rok – 2 741,975; wzrost o 125 063, tj. o 4,8%,
- 2013 rok – 2 929 006; wzrost o 187 031, tj. o 6,8%.

Zwolnienia od opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych przysługują na podstawie następujących ustaw:

- 1) z dnia 21 kwietnia 2005 r. *o opłatach abonamentowych* (Dz. U. Nr 85, poz. 728, z późn. zm.),
- 2) z dnia 29 maja 1974 r. *o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin* (Dz. U. z 2010 r. Nr 101, poz. 648, z późn. zm.),
- 3) z dnia 24 stycznia 1991 r. *o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego* (Dz. U. z 2012 r. poz. 400),
- 4) z dnia 2 września 1994 r. *o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych* (Dz. U. z 2001 r. Nr 60, poz. 622, z późn. zm.),
- 5) z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa* (Dz. U. Nr 205, poz. 1203),
- 6) z dnia 4 kwietnia 2014 r. *o ustaleniu i wypłacie zasiłku dla opiekunów* (Dz. U. poz.567).

Zgodnie z art. 4 ust. 3 i 4 ustawy *o opłatach abonamentowych* zwolnienia od opłat abonamentowych przysługują od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono w placówce operatora wyznaczonego (tj. Poczty Polskiej SA) oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania z tych zwolnień i przedstawiono dokumenty potwierdzające uprawnienie do tych zwolnień. Osoby korzystające ze zwolnień od opłat obowiązane są zgłosić placówce operatora wyznaczonego zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskane zwolnienia, w terminie 14 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Z danych Poczty Polskiej SA wynika, że na dzień 31 grudnia 2013 r. na podstawie obowiązujących wówczas pięciu ustaw zwolnionych od opłat abonamentowych było

2 929 006 osób, z tego z tytułu:

- ukończenia 75 lat - 1 215 945 osób (41,52%);
- inwalidztwa I grupy - 779 418 osób (26,61%);
- ukończenia 60 lat i otrzymywania emerytury w wysokości nieprzekraczającej 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzednim - 589 050 osób (20,11%);

- znacznego stopnia niepełnosprawności - 97 837 osób (3,34%);
- całkowitej niezdolności do pracy - 73 296 osób (2,50%);
- bezrobocia - 36 701 osób (1,25%);
- wad narządu wzroku lub słuchu - 29 391 osób (1,00%);
- inwalidztwa wojennego lub kombatanctwa - 26 728 osób (0,91%);
- innych ustawowo określonych przyczyn - 80 640 osób (2,70%).

Należy jednocześnie odnotować, że w maju br. rozpoczęły się prace Komisji Ustawodawczej Senatu RP nad inicjatywą ustawodawczą w zakresie projektu ustawy o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych oraz ustawy o ewidencji ludności i dochodach osobistych (druk senacki Nr 627).

Projektowana ustawa przewiduje wprowadzenie możliwości udostępniania operatorowi wyznaczonemu danych ze zbioru PESEL w zakresie danych osób, które podlegają zwolnieniu od opłat abonamentowych z tytułu ukończenia 75 lat życia oraz zniesienie obowiązku składania przez te osoby oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania z tych zwolnień. W uzasadnieniu do projektu ustawy podano, iż spełnienie wymogów określonych w art. 4 ust. 3 i 4 ustawy o opłatach abonamentowych w przypadku osób, które ukończyły 75 lat jest uciążliwe i trudne dla zainteresowanych między innymi ze względu na zły stan ich zdrowia, co zdaniem Krajowej Rady należy jak najszybciej wyeliminować bez względu na przewidywane skutki ubytku wpływów z tego tytułu.

Z danych Poczty Polskiej wynika również, że z liczby 2.537,0 tys. osób²⁾, które ukończyły 75 lat zwolnienie od opłat abonamentowych z tego tytułu uzyskało jedynie 1.216,0 tysięcy (47,93%). Większość pozostałych 75-latków albo korzysta ze zwolnienia od opłat abonamentowych na podstawie innych uprawnień np. inwalidztwa I grupy, znacznego stopnia niepełnosprawności, otrzymywania emerytury w wysokości nie przekraczającej miesięcznie 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, albo z tytułu prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego z inną osobą uprawnioną do zwolnienia (np. ze współmałżonkiem). Szacuje się, że z liczby 2.537,0 tysięcy 75-latków ok. 20% nie dopełniło formalności związanych z uzyskaniem zwolnienia od opłat abonamentowych w urzędach pocztowych tj. ok. 500,0 tysięcy osób.

Z finansowaniem misji realizowanej przez media publiczne z opłat abonamentowych, jako daniny publicznej, związane są trzy wyroki Trybunału Konstytucyjnego:

- wyrok z dnia 9 września 2004 r. (sygn. akt K2/03),
- wyrok z dnia 4 listopada 2009 r. (sygn. akt Kp 1/08),
- wyrok z dnia 16 marca 2010 r. (sygn. akt K 24/08).

Z uzasadnienia do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 2004 roku wynika, że jedną z podstawowych przesłanek wypełniania określonej misji przez media publiczne są właściwe zasady ich finansowania ze środków publicznych. Inne stwierdzenia wynikające z uzasadnienia tego wyroku są następujące:

- opłata abonamentowa jest uznana za przymusowe, bezzwrotne świadczenie publiczno-prawne, służące realizacji konstytucyjnych zadań państwa,
- opłata abonamentowa jest daniną, która nie stanowi dochodów budżetu państwa,

²⁾ Wg danych GUS na dzień 31 grudnia 2013 r. liczba osób, które ukończyły 75 lat wynosiła w Polsce 2.537,0 tysięcy

- opłata abonamentowa ma charakter daniny publicznej, związanej z możliwością korzystania z publicznego radia i telewizji, stanowiąc jednocześnie dochód celowy pozabudżetowy o charakterze publicznym, przeznaczony na finansowanie misji publicznego radia i telewizji,
- w związku z traktowaniem opłaty abonamentowej, jako daniny publicznej, pociąga to za sobą obowiązek jawnego i kontrolowanego publicznie wykorzystania dochodów płynących z wpływów abonamentowych,
- pobieranie opłat abonamentowych ma istotne znaczenie dla zagwarantowania prawa do informacji oraz interesu publicznego,
- istnienie publicznej radiofonii i telewizji wymaga stworzenia tym instytucjom dostępu do środków publicznych bez, których nie będzie możliwa realizacja ich misji publicznej,
- środki publiczne powinny być kierowane za pośrednictwem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji na potrzeby związane z realizacją misji publicznej.

Natomiast w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010r. stwierdzono między innymi, że:

- abonament rtv został wymieniony na pierwszym miejscu przychodów mediów publicznych (art. 31 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992r. o radiofonii i telewizji), co wskazuje, iż ustawodawca uznaje go za najważniejsze źródło finansowania.

W ocenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji przepisy ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych nie przystają do dzisiejszych warunków technicznych i technologicznych w zakresie możliwości odbioru programów. Wiele państw rozumiejąc te zmiany technologiczne wycofało się już z obowiązku rejestracji odbiorników rtv i wprowadziło powszechną opłatę audiowizualną. Obowiązek ten został ustalony ustawowo w Polsce w innych warunkach techniczno-technologicznych a odbiór programów radiowych i telewizyjnych jest możliwy za pomocą urządzeń wielofunkcyjnych. **Za takim rozwiązaniem w polskim ustawodawstwie opowiada się od wielu lat również Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.**